

Utvärdering av RAS 2023 - Populationsstorlek

De första isländska fårhundarna som registrerades i Svenska Kennelklubben kom till Sverige från Norge i början av 1980-talet och den första kullen föddes 1985. Därefter har det registrerats 2 906 hundar i Sverige. Det gör Sverige till det tredje största landet till antalet registrerade isländska fårhundar efter Danmark och Island.

Året 2023 registrerades 121 hundar. Av dessa var 8 import. Antalet registreringar är det tredje högsta antalet under ett år sedan rasen började registreras i Sverige. Högsta antalet registreringar gjordes 2021 med 135 efterföljt av 2010 med 123

Årets import kom från Island (4), Danmark (3) och Tyskland (1).

Antal registrerade isländska fårhundar åren 2014–2023 totalt och deras könsfördelning

Reg. år	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Tikar (varav imp.)	37	36 (4)	27 (3)	46 (4)	40 (5)	46 (3)	50 (2)	72 (1)	52 (4)	63(5)
Hanar (varav imp.)	30 (2)	40 (3)	36 (4)	29 (3)	38 (3)	49 (1)	53 (2)	63 (2)	44 (0)	58(3)
Totalt	67 (2)	76 (7)	63 (7)	75 (7)	78 (8)	95 (4)	103 (4)	135 (3)	96 (4)	121(8)

Källa: SKK:s Avelsdata

Mål 1: Kullstorlek

Att nå en genomsnittlig kullstorlek på 5 valpar. Med minskad inavel ökar kullstorleken.

Den genomsnittliga kullstorleken/år har under de senaste tio åren legat mellan 4,2 och 4,8 valpar/kull. Den högsta siffran kom 2007 med ett kullgenomsnitt på 5 som bättre borde motsvara rasens normala storlek.

Genomsnittlig kullstorlek och ant. kull för perioden 2014–2023

År	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Genomsnittlig kullstorlek	4,4	4,6	4,6	4,3	4,2	4,8	4,3	4,6	4,2	4,8
Ant. kull	14	15	12	18	14	21	21	30	20	22

Källa: SKK:s Avelsdata

Kommentar: Årets resultat är ett bra betyg på väg mot målet. Under den senaste tio-årsperioden har den genomsnittliga kullstorleken legat på 4,6 och högre i hälften av de senaste redovisade tio-årsperioden.

Mål 2: Inavelsgrad

Sträva mot obesläktade parningskombinationer. På sikt kommer det inte att räcka med att hålla sig under motsvarande kusinparningsnivå, lika med 6,25 % utan vi kommer att behöva ligga kring 2,5 procents nivå.

Den genomsnittliga inavelsgraden mäts i procent. Den anger sannolikheten för att identiska anlag ska förekomma i dubbel uppsättning hos en individ. Inavelsgraden är ett genomsnittsvärde och kan aldrig fastställas exakt för en enskild individ.

Nya beräkningar av genomsnittlig inavelsgrad är gjorda i det nätbaserade dataprogrammet Dogs Global. Programmet beräknar inavelgraden ända tillbaka till founders (starthundarna för rasen). Den verkliga inavelsgraden blir avsevärt högre när alla djur bakåt tas med i beräkningen. Beräknat helt tillbaka till starthundarna var den genomsnittliga inavelsgraden 23,5 % för hundar födda 2022 vilket kan jämföras med en släktskapsgrad på 47 %.

Genomsnittlig inavelsgrad. (beräknad tillbaka till founders)

Födelseår	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Inavelsgrad %	25,3	25,1	24,6	24,3	25,2	22,8	23,8	23,6	23,9	23,5

Källa: Dogs Global

Kommentar: Med Dogs Global beräkningar har man kunnat få fram varje individs inavelsgrad i % beräknat tillbaka till founders (rasens starthundar). Ovan redovisade resultatet är inte direkt glädjande. Det visar att den genetiska variationen i populationen är mycket liten och att prioriteringar för att minska risken för att förlora ytterligare genetisk variation behövs.

Rasens genomsnittliga ökning av inavelsgraden. (beräknad på fem generationer)

År	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Inavelsgrad	2 %	1,1 %	1,2 %	2,4 %	0,6 %	1 %	1 %	1,4 %	1 %	0,9%

Källa: SKK:s Avelsdata

Kommentar: Den genomsnittliga inavelsgradsökningen för 2023 på 0,9 %. Resultatet på 0,9 % är ett mått på den genomsnittliga inavelsökningen år 2023 beräknat på fem generationer. Det är ett resultat i rätt riktning och ger förhoppning om att ökningen kan minskas ytterligare.

Mål 3: Lika många hanar som tikar i avel samtidigt

Arbeta för att fler hanar kommer i avel.

Möjligheten till att bevara genetisk variation är beroende av antalet handjur i avel och på vilket sätt de används. För att upprätthålla bred avelsbas är det SIFK:s uppfattning att ingen hanhund bör producera mer än 2 % av antalet valpar per generation. En hanhund bör därför i nuläget ha högst 5 kullar alternativt 25 valpar. Beräkningen är gjort på ett årsgenomsnitt av ungefär 100 registrerade valpar per år. Den önskvärda maximumnivån för barnbarn ligger på ungefär dubbla det antal som gäller för hundens egna avkommor. För isländsk fårhund skulle det motsvara ca 50 barnbarn.

Under den senaste tioårsperioden har det fötts mellan 12 – 31 kullar per år. Antalet tikar i avel/år är mellan 12 och 29 medan antalet hanar ligger mellan 11 och 24 hundar per år.

Antal djur använda i avel/år i perioden 2014–2023

År	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Kullar	14	15	12	18	14	21	21	31	21	22
Tikar	14	15	12	18	14	21	20	29	21	22
Hanar	14	13	11	16	13	20	18	24	16	19

Källa: SKK:s Avelsdata

Andelen djur använda i avel födda år 2013–2021

Födelseår	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Ant. födda	81	62	73	60	86	62	103	92	146
Ant. djur i avel (%)	20 (24,7)	12 (19,4)	23 (31,5)	16 (26,7)	20 (23,3)	13 (20,97)	13 (12,6)	15 (16,3)	2

Källa: Dogs Global

Kommentar: Det vanliga är fler tikar än hanar använts i avel. Ambitionen bör vara att minst lika många individer av varje kön används och att antalet hanar bör öka. Fler hanar från olika familjer i avel bidrar till att bibehålla den genetiska variationen.

Av varje årskull som föds i Sverige används knappt en fjärdedel i avel. Det innebär att tre fjärdedelar av varje årskull aldrig blir aktuella för avel. Risken för att förlora viktig genetisk variation ökar avsevärt med att endast en liten andel individer är aktuella för avel.

Mål 4: Avelsdebut

Värka för att endast använda hanhund/tik i avel tidigast vid den ålder då hunden uppvisar en vuxen individs fysiska mognad och beteende. Det innebär att hundarna bör vara mellan 2 och 3 år. Rasen uppnår ofta en hög ålder, inte ovanligt att en hund blir 15 år och äldre, samtidigt som den behöver tid på sig att växa till sig och mogna.

Föräldradjurens ålder vid första valpkull

Kullar födda	Kön	0-6 mån	7-12 mån	13-18 mån	19-24 mån	2-3 år	4-6 år	7 år och äldre
--------------	-----	---------	----------	-----------	-----------	--------	--------	----------------

2023	Tikar				1	11	1	
	Hanar					3	5	
2022	Tikar					9	1	
	Hanar				1	1	3	4
2021	Tikar		1			8	3	1
	Hanar			1		3	6	2
2020	Tikar					7	4	
	Hanar				1	4	2	

Källa: SKK:s Avelsdata

Under 2023 har 13 tikar och 8 hanar gjort avelsdebut. Tabellen ovan visar hundarnas ålder när de användes i avel för första gången.

Kommentar: Klubbens rekommendation är att hunden är mellan 2 och 3 år gammal när de debuterar i avel. De festa tikar gör avelsdebut i 2–3 årsålder medan många hanar debuterar efter fyllda 4 år. SKK:s grundregler anger en lägsta ålder för tik på 18 månader. Innan fyllda 18 månader får man inte para tiken. Grundreglerna anger ingen lägsta ålder för hanar. Hanar som tikar ska dock uppvisa en vuxen individs fysiska mognad och beteende.

Mål 5: Antal avkommor

En hanhund bör producera högst 5 kullar eller 25 valpar under sin livstid.

Samma rekommendation gäller för tikar. Antalet barnbarn bör inte överstiga det dubbla antalet avkommor.

Antal barnbarn – hanar

Reg.nr	Namn	Född år	Antal avkommor	Antal barnbarn
S38696/99	Ice tops Keipur	1999	45	170
IS04033/96 S45761/97	Kersins Tappi	1996	54	151
S28573/2004	Drengur	2004	53	138
S20276/2006	Tellusdream Askur	2006	40	112
IS03190/94 S54928/94	Yrar-Garpur	1994	34	108
S37675/2000	Pretty Prud's Keli	2000	19	102
S56239/2001	Ulvdalens Narfi	2001	24	89
SE37606/2012	Ástvinur Kátur Silfurgeisli	2012	21	85
NHSB2174997 S29301/2001	Gunnar fra Gull Lycklinum	1998	17	84
S34927/91	Iskristallens Spoi	1991	28	76
S14162/97	Ice tops Ulrik	1997	7	75
S13282/2004	Vaskurs Flibbi Jakisson	2003	30	72
S29049/99	Pretty Prud's Jaki	1999	17	69
SE20738/2013	Tellusdream Islakkur	2013	26	67
S57106/91	Prickur	1991	14	58
S63495/2005	Ástvinur Fjalar	2005	18	58
S33051/96	Baldi	1996	31	57

Källa: SKK:s Avelsdata och Dogs Global

Antal barnbarn – tikar

Reg.nr	Namn	Född år	Antal avkommor	Antal barnbarn
S10371/96	Ullälvas Tibra	1995	20	115
S25345/94	Ullälvas Sota	1994	15	103
S19115/2003	Wadsteinas Rita	2003	17	93
S50825/2000	Bjartmars Sunna	2000	10	89
NO31908/10 SE18244/2010	Losnabakken's Vilda Vikingsdottir	2009	13	86
S57216/92	Akka	1992	17	78
IS04812/98 S19876/98	Skessu-Salka	1997	6	75
S48570/97	Ullälvas Sokka	1997	18	72
S53359/2001	Wadsteinas Snotra Tibrådottir	2001	10	69
S44533/94	Pretty-Prud's Ekkja	1994	12	66
S32495/2002	Ásts	2002	17	65
S39207/94	Heartseeker's Björk	1994	7	56
S11789/2000	Fieldworks Stefnir	1999	9	51

Källa: SKK:s Avelsdata och Dogs Global

I redovisningen ovan är i tillägg till svenskfödda hundar också svenskregistrerade importörer som har varit/är verksamma i avel medräknade. Även utlandsfödda avkommor efter svenskregistrerad hund är medräknade. I ISIC:s internationella avelsrekommendationer är det rekommenderade antal avkommor efter en enskild hane 35 och antalet barnbarn bör inte överstiga det dubbla antalet avkommor. En tik får ha högst 5 kull.

Kommentar: Hundarna ovan har alla producerat fler barnbarn och ett antal hanhundar har också producerat fler avkommor än vad som är rekommenderat för rasen. En "avelsmatador" är definitionen på varje hane som har fler valpar än rekommenderat maximumvärde för rasen eller dubbla antalet barnbarn.

Hur stort bidrag en hanhund för vidare är svårt att förutspå. En hanhund kan ha många avkommor men om dessa används i avel i liten omfattning kan den hanhundens inflytande på sikt bli relativt begränsat. Det omvända kan inträffa om en hane har relativt få avkommor som i stället har använts flitigt.

Observera att samma rekommendation även gäller tikar. Tikarna i tabellen ovan har alla producerat fler barnbarn än vad som är rekommenderat för rasen. Ingen tik har däremot producerat fler valpar än rekommendationen.